

Jaro v prírode a v politike.

Jaro je neodškriepiteľne najkrajšia čiastka roku. Príroda sa zobúda z dlhého sna, aby sa pripravila k choseň nosiacej práci, aby sa pripravila k tomu, že v jaseň donesie človečenstvu výživu na jedon celý rok. Na jar všetko dýcha mladistvým životom, rastlinky vyklaly sa zo zeme, pokrývúc šedú prírodu krásnou zeleňou; pestré, tisíc a tisíc barevné kvietky poskytujú ľudskému oku to najkrajšie divadlo; spev vtáctva velebí Všemohúceho a pri tom ľahodí ľudskému uchu. Poveetrie je voňavé, zdravé, ktoré od dlhej zimy zmeravelé ľudské telo otužuje k nastávajúcim tuhým prácam.

Takto vidí na jar prírodu ten, ktorý od nej iné neočakáva len poľahodu oku a milý spev uchu. Celkom iným okom díva sa na prírodu gazda, ktorý od nej očakáva svoj každodenný chlieb, svoju celoročnú výživu. Hospodár úzkostlivým okom pozerá na prebúdžajúcu sa prírodu. Hospodár bedlivým okom prezerá, ako prezimovaly oziminy, či šťastlivo prestály nebezpečia, ktoré im v zime hrozily; hospodár bádave prehliada na jar prírodu, či už môže zasiaľ jarné zrno do matky zeme; skúma, či sa počasie neobráti znovu na tak nepriaznivé, že úplne zničí doterajšiu prácu jeho rúk, či nezničí to zrno, ktoré úzkostlivo opatroval cez celú zimu, aby ho na jar zasiaľ.

Pozerať aj my na prebúdžajúcu sa prírodu okom úzkostlivého hospodára, ktorý celý svoj majetok vložil do matky zeme, očakávajúc od nej hojnú odmenu za svedomitú prácu. Dnes možno už všade vidieť, ako prezimovala príroda. Buď Bohu chvála, že s uspokojením môžeme povedať, že nás Pán Boh cez zimu ochránil od väčších pohróm. Ačkoľvek tohoročná zima bola jedna z najčudnejších, tak že na viac vidiekoch sňah videli iba koncom marca a začiatkom apríla, oziminy pomerne predsa dobre prezimovaly. Šťastie bolo, že vtedy, keď oziminy ležaly nepokryté, ne bolo tuhých mrazov, ktorým by boly padly v obeť. Zima bola neobyčajne suchá, no prišiel koncom marca nával sňahu, a ten poskytol vysmádnutej zemi potrebnú vlahu, a súčasne vykynožil miestami objavivšiu sa chrobač a hmyz. Pozdný sňah škodil iba včasnému ovociu, hlavne morulkám a včasným hruškám, ktoré na Dolniakoch už boly zakvitly.

Jar v prírode začína sa tedy za mnoho sľubujúcich úkazov. A toto je pre hospodárov potešiteľné. Potešiteľné je toto však nielen pre hospodárov, ktorí bezprostredne žijú z matky zeme, lež potešiteľné je to aj pre nás všetkých, lebo keď sa hospodárovi urodí, všetci sme zachránení od drahoty a prípadne od núdze. Dal by dobrý

Pán Boh, aby sa nádeje naše, ktoré skladáme v prajnú jar aj splnily, taktiež aj za to prosíme dobrotvého Otca nášho, aby nám po prajnej jari ráčil popriať aj prajné leto a prajnú jaseň. Často sme boli dosiaľ navštívení prírodnými nehodami, ktoré gazdom mnoho starostí zapríčinily, veľmi vhod by prišiel dobrý úrodný rok, ktorý by naplnil vyprázdnené susáky hospodárov.

Ale nielen v prírode panuje teraz mnoho-sľubné jaro, máme ho aj v politickom živote. V politike teraz tiež dýcha všetko novým životom. Pestré kvetinky svorností vykvitly v teplých hrádach politických strán. Kde ešte len nedávno panovala tuhá zima, počas ktorej niet života, počas ktorej je všetko vymreté; tam teraz pod účinkom teplých lúč vlasteneckej svornosti všetko klíči, všetko sa prebúda k novému životu. Krajinskí vyslanci v priateľskom preteku závidia o to, aby boli vlasti osoznými. Jedenkaždý nahliada, že sme vtedy, keď mrazivé vetry zkazonosnej obštrukcie udusily v parlamente všetok život, keď všetko hliavelo jako by pod ťažkou sňahovou kôrou, mnoho, veľmi mnoho premeškali. Teraz, jako sa to stáva aj v širej prírode, kde keď sa pozde vyjarí, všetko dvojnásobne rýchle rastie, aj v sneme ide všetko dvojnásobnou rýchlosťou.

A táto rýchlosť je skutočne aj potrebná. Jak náš parlament chce na čas všetko to ovocie doniesť, ktoré národ od neho očakáva, tak musí bez prestania pracovať. Jaro sa ukazuje veľmi pekne. Snem od tých čias, čo prvý paprsek pokoja ohrial činnosť jeho, mnoho prekonal. Odhliadnuc od menších návrhov, prijal indemnitu, vybavil vojenské návrhy a teraz pojednáva krajinský rozpočet. Pojednávanie rozpočtu je síce základné, pri tom všetkom ale pomerne rýchle napreduje, tak že cele iste možno úfať, že krajinský rozpočet dostaneme ešte behom tohoto mesiaca. A keď sa jar v politickom živote tak pekne, tak úrodnou dokázala, či možno pochybovať o tom, že leto tiež zodpovie svojej úlohe.

Na leto, keď bývajú časté hrmavice a búrky, prípadne pojednávanie vyrovnania s Rakúskom. Pri pojednávaní tohoto vyrovnania budú aj hrmavice, lebo veď neodvislá strana zodpovedne svojmu programu, zastane si do šiku za samostatné colné územie. V teorii sme všetci za samostatné colné územie, každodenný život ale a záujem krajiny predbežne vyžaduje však spoločné colné územie. Pri tejto otázke srazia sa čatníci snemoví. To bude ale taká hrmavica, po ktorej sa povetrie prečistí, obloha sa bude ešte jasnejšie skvieť, slnko bude ešte lepšie pripekať. A po prečistení sa povetria a opätovnom vyjasnení sa budeme sa môcť prichytiť s otuženými silami do

ďalšej prepotrebnej práce. Asíce do reformy administrácie a do reformy daní.

Aby sa toto všetko tak darilo, nesmie žiaden hrom uderiť do stromu svornosti, ktorý teraz tak pekne pučí a prekvitá medzi parlamentárnymi stránkami. Jako máme pevnú úfnosť, že v slobodnej prírode po zdarilej jari nastúpia prajné leto a jaseň, tak sa úfame, že ani práca parlamentu nebude žiadnou pohromou hatená, lež donesie osožné ovocie národu.

Slovo k rodákóm.

Po ovocí poznáva sa strom. Ktože sa môže tedy správne pozastaviť na tom, že pri najlepšej vôli nie sme v tom položení aspoň len raz pochváliť môcť našich ľudárov, keď skutky ich nie chválu, lež to najprisnejšie odsúdenie zaslúžia.

Koľko a ako búrili oni proti cirkevno-politickým zákonóm a že po dnes bez výsledku, to nie je ich zásluhou. Zákony tieto nielen že neobrážajú vieru a náboženstvo, lež práve podporujú.

Takýto výsledok pravda ľudárom nenie milý, preto starajú sa sami o to, aby skutočne bár na aký spôsob stali sa škodnými. Takéto niečo vymyslel akýsi kňaz ľudárskej viery v denníku ľudárov «Alkotmányi». S nevšednou škodoradosťou spomína, že koľko tisíc dietok zostáva vraj ročne nepokrstených a len do štátnych matrik zapísaných. Cirkevno-politický zákon nakladá, že každé dieťa musí byť vychovávané nábožensky, ešte aj vtedy, keby sa rodičia stali bezkonnými. V náboženstve vychovávané musia byť aj tie, ktoré i len do štátnych matrik byly vpísané — asíce v náboženstve patričných rodičov. Občiansky zákon tedy povinnou robí výučbu náboženstva, dokazujúc tým vázenie si náboženstva a viery. Preto vo všetkých štátnych školách učia náboženstvu štátom platení kňazia.

Keď už tedy politický štát s vlastnej vôle tak stará sa o náboženstvo, však ver za sebou sa rozumiace, za cele prirodzené musíme mať to, že sluhovia cirkve — kňazia — ešte v tým väčšej miere majú sa zaň zaujímať. A horliví kňazia to aj robia. Nie tak ľudarski, ktorým je i náboženstvo jedine prostriedkom v politike. «Nikto nemôže nútiť jedného katechetu (vychovateľa náboženstva, kňaza) k tomu, aby k nemu skrže štát poslané — k jeho náboženstvu nepatriace dieťa v náboženstve vyučoval,» — takto, doslovne takto píše ľudarský kňaz. Nám tak sa zdá, že je to už pomätenosť rozumu. Tedy ľudarských kňazov treba nútiť, aby náboženstvo vyučovali? Bohužiaľ, že áno! Predsa ale aspoň dajú sa donútiť vyučovať také dietky, ktoré sú

krstóm svätým za údov cirkve prijaté. Nesmie ich ale už nikto nútiť k tomu, aby rodičovskou vinnou a zanedbaním náboženskej povinnosti nekrstené dietky tiež v náboženstve vyučovali!

Nuž a kde že je potom apoštolské povolanie kňazov? Nuž či missionári za mladí už krst prijavších pohanov vyučujú? Tedy ľudarských kňazov treba nútiť, aby sa o rozšírenie cirkve starali? Ba že ich ku tomuto nikto ani nútiť nesmie? Nuž sú to kresťanskí kňazia? Týmto má byť ľud sverený? Bože uchovaj. Veď ktoré dieťa potrebuje väčšmi tú čo najdôkladnejšiu výchovu náboženskú v škole, ako práve to a také, ktoré rodičia vo viere nevedly, nevyučovali, ba ani len krstif nedali? Veď keby takéto deti zákon bránil v náboženstve vyučovať, vtedy povinnosťou kňazstva by bolo ohradiť sa proti tomu, nie ale vtedy, keď štát nielen dovoľí, lež aj nakladá vyučovať. A vtedy najdu sa ešte kňazia, ktorí nehanbia sa a neboja sa Pána Boha povedať, že kto by sa opovážil nútiť ich, aby nekresťanské (?) dietky v náboženstve kresťanskom vyučovali?

Tak hľa starajú sa tí kresťanskí (?) ľudári o vieru, o veci duševné. Oné právo — smieť z kancla a zpred oltára kortešovať, to zastávajú nechtami i zubami. Chcú mať neohraničený a nekonečný vplyv nad cirkevníkmi, — ale plníť svoje sväté povinnosti, — k «tomu ich nikto nútiť nesmie.»

Že sa ľudári o veľiké a významné záujmy nestarajú, vidíme z tohoto, a že ani svetské, telesné a hmotné záujmy ľudu na srdci im neležia tiež nám je známo. Príklady máme všade a vždy kde a kedy sa len ľudár zjaví. Tedy čo sa nám natískajú? Koho chcú ešte osvábif? Škodia ľudu, štátu i náboženstvu, neozve sa im už raz svedomie? Nevidia, že slnko dávno svieta na ich účinkovanie; že verejnoscť ho pozná: nehanbia sa zaň.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Proti šíreniu sa socialismu. Minister orby čo liek proti poburovaniu socialistov použil dosiaľ zakladanie ochranných spolkov pre robotníkov. Jako sa dozvedáme táto akcia ministra bude najbližšie značne rozšírená. Z poverenia ministra orby robia sa totižto v jednej zadunajskej stolici prípravy, vlastne predpráce k založeniu spolku, ktorého cieľom bude zabezpečenie robotníkov na život a na pád nehody. Spolok tento má byť založený na základe vzájomnosti, ktorého členovia pri platení týždenne veľmi nízkeho poplatku, bez ohľadu na vek, na ten pád že nešťastím stanú sa práce neschopnými, dostanú riadnu podporu; jak ale budú usmr-

tení, tak pozostalí členovia dostanú už vopred určenú summu.

Vojenské reformy. Minister honvédstva barón Fejérváry meškal pred Veľkonočnými sviatkami vo Viedni, kde sa viedly porady ohľadom vojenských reforiem. Tieto reformy v tom pozostávajú, že honvédstvo zamýšľajú delami vystrojiť, tak že budúceho roku budú postavené 4 honvédske delostrelecké batterie. Ďalej radili sa o rozmnožení námornej moci a o povýšení platu vojenských dôstojníkov, čo značne zvýši výdavky na vojsko. Bola reč aj o večeri pre mužstvo a ohľadom tejto otázky na tom sa usniesli, že mužstvo dostane 5 ráz do týždňa po 1—1 krajiari na večeru, 2 razy ale dostane na večeru konzervy.

Krajinský snem po veľkonočných prázdninách v stredu, 5. apríla vydržoval prvé zasadnutie. Na zasadnutí sišli sa vyslanci valným počtom a v dobrej nálade rozprávali si, čo ktorý zkusil počas prázdnin. Pojednával sa rozpočet ministerstva orby.

Kombinácie ohľadom zaplnenia jednotlivých ministerstiev. V politickom svete očakávajú behom letných vakácií isté zmeny v osobách vlády. Tak sa povráva, že ministerský predseda Széll len dočasne vedie záležitosti ministerstva vnútra. Cez leto má byť vymenovaný stály minister vnútra asice bude ním udajne jeden člen bývalej národnej strany (tak sa zdá, že gróf Albert Apponyi). Po vybavení vyrovnania s Rakúskom utiahne sa na odpočinok udajne aj finančný minister Lukács,

ktorého dedičstvo prevezme Ferdinand Horánszky. Ba aj to sa povráva, že minister pravosúdia Alexander Plósz je tiež len dočasne ministrom, miesto jeho má stále zajať Imrich Hódossy. Za pravdivosť týchto chýrov ale neberieme na seba zodpovednosť.

Odanenie bursy. Poloúradne sa sdeľuje, že finančný minister Lukács ešte behom tohoto mesiaca zadá návrh zákona, ktorým sa do života uvedie bursovná daň.

Cez veľkonočné sviatky viacerí vyslanci vyhľadali svoje okresy a voličom podali zprávu o politickom rozpoležení. Boli to zväčša prívrženci bývalej národnej strany, a voličom vykladali hlavne príčiny, pre ktoré vstúpili do liberálnej strany.

Rozpočet ministerstva orby. Minister orby Darányi, ktorého rozpočet snem teraz pojednáva, vo štvrtok rozpovie rozpočtovú reč. V tejto reči bude sa hlavne zaoberať s tými výsledkami, ktoré docielil v hospodárstve minulého roku, taktiež obznámi snem s tými reformami, ktoré chce najbližšie uviesť. Spomenie aj robotnícku otázku. Túto reč očakávajú gazdovia s veľkou napnutosťou.

Vyznačenie ministra obchodu. Minister obchodu Hegedüs veľkonočné sviatky použil k tomu, že išiel do Konštantinopolu študovať tamjšie kupecké pomery z toho ohľadu, aby tam čím väčší odbyť zadovážil našim článkom. Po čas pobytu v Konštantinopoli bol na poklone aj u sultána, ktorý mu pri tejto príležitosti udelil rád Osmanje s hviezdou.

Hor sa!

Privčas prišlo jaro, — zmýlilo sa,
Prvosienky mrazov sfala kosa;
Namiesto slniečka sňazné chmáry:
Vonku zima, jar len — v kalendári.

No, nikto nezúfa, — Boh náš žije!
Vykvitnú fialky i — ľalije,
Zákon večný riadi chod prírody:
Dočkáme sa slnka — i úrody.

Zmrazená okreje pôda zeme:
Boli sme, — teraz sme — i budeme;
Pokrok neudusí pramoc žiadna:
Námahy sú rôzne, — cesta riadna.

Marné odbojníctva je túženie, —
Nepodvratné národ má určenie,
Vifazstvo mu kynie, — slasť ho koji:
Nuže napred! kto ten čo sa bojí?

Vlast a národ — nie dve sú len slová,
Obidvom nastala — doba nová:
Minula už zima, — hor sa k činom
S láskou k vlasti, k rodu s Hospodinom!

Kongrua katolíckeho kňazstva.

Keď sa tvorila ľudová strana, jej prívrženci poburovali ľud proti liberálnej strane a vláde, hlavne preto, že vraj vláda chce kňazské a cirkevné majetky sekularisovať, to jest, že chce farárov, biskupov, kapitule, kláštory, opátstva, prépoštvá a cirkevné obce o ich cirkevné majetky orabovať a kňazstvo katolícke štátu podriaďiť a od vlády odvislým urobiť, že zamýšľa kňazov zo štátnej kassy sťa iných úradníkov platiť a v páde potreby k svojim politickým cieľom upotrebiť. Daromné bolo osvedčovanie sa a vysvetľovanie vlády, že ona ani zďaleka nemyslí na sekularisovanie majetkov katolíckeho kňazstva; daromné bolo hlásanie liberálnych ba i neliberálnych časopisov, že sekularisácia sa v Uhrách ani len myseľ nedá, pobúrené mysle, pobúrený slovenský ľud upokojiť už nebolo možno. Keď sa ale snahy ľudárske nevydarili, keď na piesku stavaný zámok sa srútil; keď na orabovanie cirkevných majetkov sa poťahujúce „ľudárske“ blúzniny sa tiež nesplnili; myslím bude na mieste prehovoriť o tejto kongruie, alebo lepšie povedané: o sriadení dôchodkov katolíckeho kňazstva.

Sriadenie hmotného položenia kňazstva nikde sa neuskutočnilo s takou slobodou, a bez najmenšieho ukrivdenia cirkve a jej majetkov tak, ako sa to deje u nás v Uhorsku. Vo veľkých katolíckych krajinách, jako v Taliansku, Francúzsku a Španielsku vidíme, že štát najprv zobral cirkevné majetky, upotrebil ich k svojim cieľom a kňazov na náhradu platí zo štátnej kassy a plat kňazov berie aj do štátneho rozpočtu. Kňazov pokladá — ohľadom ich platu — za štátnych úradníkov a dľa toho jakú hodnotu zastupujú v cirkvi, vriadení sú do ried. Tak v Taliansku biskup má titul ministeriálneho radcu a dostáva aj ten samý plat. Z tohoto vidno, že do jak odvislého položenia prišiel kňaz, keď dostáva plat od štátu. Vo Francúzsku vidíme, že z politických príčin často odopru plat kňazom.

Neberúc ohľad na to, že odobraním kňazských majetkov skonfiškuje sa cirkevno-politická neodvislosť kňazská, sekularisovanie cirkevných statkov nepokladá sa za štátne dielo, ani z ohľadu štátnych financií, lebo príklad horespomenutých krajín zrejme ukazuje, že shabanie kňazských majetkov prinieslo spomenutým štátom iba okamžitú poľahodu, ináč bola bez všetkého osobu a výsledku pre štát, majetok sa chytró minul a udržovanie kňazstva zostalo večitou ťarchou na krkoch daň piatiačeho obyvateľstva. Vo Francúzsku majetok kňazský, ktorý roku 1790. bol sekularisovaný, shabaný, obnášal do poltreťtia tisíc millionov. Tento obrovský majetok sa za päťdesiat rokov pomínul a teraz Francúzsko plati kňazov z riadnych krajinských príjmov. V Taliansku za šesťsto millionov frankov odpredali na verejných licitáciách cirkevné majetky zväčša níže hodnoty. S touto sumou chceli zotref krajinský deficit; ale vidíme, že ho nielen nezotrefi, lež tento deficit s roka na rok je väčší. To isté, — ba smutnejšie — položenie je aj v Španielsku.

Uhorský štát bez sekularisovania kňazských majetkov chytil sa hmotné položenie nekatolíckeho kňazstva polepšiť a ich dôchodky sriadiť na ťarchu štátu. Dôchodky katolíckeho kňazstva osobite budú sriadené, lebo úlohu túto prevzali na seba cirkevní veľkostatkári, ktorí zo svojich dôchodkov složia k napomoženiu dôchodkov nižšieho kňazstva potrebný kapitál.

Teda majetok cirkevný zostane neporušený, štát sa do statkov cirkevných nemieša, lebo vláda pri sriadení kňazských plátov mala pred očima to, aby každá cirkevná obec v prvom rade z tých dôchodkov si kňazov udržala, ktoré jej k tomu cieľu slúžia. Kňaz v prvom rade nech žije z majetku cirkevného, z dane cirkevníkov, a len keď tieto poplatky by nestačily k slušnému vydržaniu učeneného človeka — kňaza — vtedy môže prijat štátnu podporu, dotyčne pri katolíckoch, pomoc od cirkevných patrónov. Teda nezabúdajme, že štátna akcia len na toto sa vzťahuje a jej práca len na sriadenie kongruy sa vzťahuje.

Kongruu nekatolíckeho kňazstva sriadil 14. zákon z roku 1898, dľa ktorého plat kňazov ich vzdelanosti primerane ustálený je na 400—800 zl. Kde je nenie toľko, tam bude udelená štátna pomoc. Na základe tohoto zákona aj katolícki kňazia majú právo štátnu pomoc žiadať, kým sa katolícka kongrua sriadi.

Kongruu katolíckeho kňazstva sriaduje zvláštny odbor, pozostávajúci z cirkevných a svetských hodnostárov, ktorých týmto na predostretie ministerstva kultu poveril jeho veličenstvo; v odbore zastúpené sú aj ministerstvá: kultu, vnútra, financií a pravosúdia.

Tento odbor koná dvojnásobnú úlohu. Po prvé: reviduje dôchodkové popisy farárov a kaplánov a na tieto sa vzťahujúce apelláty v druhom stupni. Zkúma a ustáľuje v prvom stupni dôchodky štyroch arcibiskupství, dvadsať biskupství, všetkých kapitúl, opátství a prépoštství; v druhom stupni ustáľuje tieže minister kultu.

Po druhé: robí návrhy cieľom sriadenia patronátu. Žeby krajinský sbor túto ohromnú úlohu dokonale mohol previesť, delí sa na viac odborov, ktorým stojí k službám mnoho úradníkov.

Od roku 1802. nik sa nestaral o kongruu. V ten rok posledne sriadili plat katolíckych a grécko-katolíckych kňazov. Vtedy bolo 300 zl. platu určené a tak je tedy svrchovaný čas, aby táto kongrua kat. kňazstva čím skôr ukončená a kňazstvu v týchto drahých časoch dôchodky hody popravené.

Predtým ale mnoho, veľmi mnoho otázok treba riešiť, obťažuje prácu aj tá okolnosť, že mnohí kňazia sú nedôveriví, lebo tieto predpráce pokladajú čo oznam nastúpiť majúcej sekularisácie. Že ale popis dôchodkov farárov a kaplánov pomerne dost chytró sa previedol, to je znakom toho, že kňazstvo neprechováva viac nedôveru k vláde.

Že jak obrovskú prácu prekonal kongruu katolíckeho kňazstva sriadujúci odbor, to vidno aj z toho, že dôchodky päťtisíc sedemnať farárov sa musely popisať.

K popraveniu dôchodkov nižšieho kňazstva vyžaduje sa ročite vyše 1 milióna zlatých, tieto peniaze zloží vysoké kňazstvo, ktorého statky tiež boly do podrobna popísané tým cieľom, aby sa spravodlivo obťažily kongruálnou daňou.

Liberálna vláda vydobila si nevädnuce zásluhy tým, že priviedla do prúdu otázku kongruy katolíckeho kňazstva, ktorá sa už tak dávno ťahá. Na čele kongruálneho odboru stoja takí mužovia, ktorí sú dostatočnou zárukou za to, že kongrua bude základne, svedomite a spravodlivo prevedená.

J. K.

DOPISY.

Lisková, koncom marca.

Vysokoctený pán Redaktor!

Pred piatimi rokmi by ešte nikto nebol povedal a ani nepomyslel na to, že naši starí občania tak dychtive budú čítať noviny. Dostali na ukážku rozličné časopisy, jako: „Hlásnika“, neskôršie „Kreštana“, „Ľudové Noviny“. K čítaniu týchto novín ale patriční nemohli ani len jedného gazdu u nás dostať. Len náš obľúbený „Opravdový Kreštan“ natoľko doviedol, že ho čítajú a to usilovne. Veď je to nie malicherná vec, niekomu, alebo mnohým niečo napísať, aby sa im to páčilo. Náš „Opravdový Kreštan“ je tak zriadený a redigovaný, že si ozaj obzvlášte medzi roľníkmi vydobil prvé miesto. Náš roľník rád číta dopisy, keď sú buďto z jeho obce alebo z jeho okolia. Dobré je do verejnosti dať zvyky a obyčaje po našich obciach, tiež sa môže do verejnosti dať život a zamestnanie obyvateľov. Tentoraz opíšem niektoré dedinské doktorky a doktorov.

Dávno som počul, že naša obyvateľka Lipiška vie znamenite zuby trhať. Počul som aj to, že v nedeľu už na moste v Ružomberku čakajú ju chlapi a ženy a spytujú sa ľudí, či ide, a keď príde má potom roboty so zubami za pár hodín.

Nedávno vidím jedného Sliáčana ísť po ceste jajakajúce a spytujúce sa, kde býva Lipiška. Hueď som vedel, že si tento chce dať boľavý zub vytrhnúť. Idem za ním, aby som sa presvedčil o jej šikovnosti. Prídem do jej domu práve vtedy, keď sa ho spytuje: Ktorýže vás to bolí? Tam ten vraj naspodku druhý odzadku! Veď keby som len vedela ktorý, kým jej tento rozprával a ukazoval, už bol von. Po vypláknutí úst studenou vodou spytoval sa čo je dlžen? Desať krajciarov, povie ona. To je mnoho, veď mi nedávno kováč v Prostrednom Sliachi za dva groše vytiahol, a nie tak chytrý ako vy; on ma vlačil po celej šmikni asi za hodinu, a to len za dva groše. Koniec bol ten, že jej odjednal z desiatich krajciarov na osem.

Lanského roku sa stalo, že jeden náš občan dost ťažko ochorel, dostal strašnú koliku a bol nadutý ani

mech. Jeho žena jajakala a božekala, nevedela si rady. Na to sbehly sa aj susedky do toho domu, a každá radila čo mu majú robiť. Bolo to večer, i hľadali, kto by išiel pre doktora do Ružomberka. Jedna zo žien ale povie: Ja som slúžila u doktora a preto viem, že žiadneho doktora večer nemáš doma. Všetci doktori chodia do akéhosi kassína. Na to príde Mišo Kraviarovie a prezre nebezpečne chorého: nebojte sa nič, o hodinu bude zdravý ani buk! Vydal rozkazy: Zoopatríte mi hlávku cesnaku, utľete ju, kúštik masla a vody do pavničky. Keď mu to už všetko nahotovali, cesnak dal do vody a keď sa povaril, dal do toho aj maslo, a potom touto tekutinou kristirol chorého, ktorý o krátky čas bol zdravý.

Naše baby sú na ďaleko široko známe, a preto do menších dedín volajú ich ku chorým. Obzvlášte múdrosťou vynikala nebožka Balážka. Túto na všetky strany volali. Len jeden raz zle pochodila, v tuhej zime totižto šla do Martinčeka a keď si tam chorého obriadila, v tú istú noc cheela sa navrátiť domov, lebo tam bude iste chorá na ňu čakať. Čo sa ale nestalo! Keď prišla ku čertovej kiahnici, začalo ju tam mátať a vodiť okolo nej, ruky si namočila, tak že kým prišla rano domov, docela jej zamrzly a keď jej pricelely, nezostaly jej len také kýptiky.

Keď je niekomu zdutý vól alebo krava, veľmi praktične tu vie zverolekár liečiť, vysúka hore rukávy, ruku vopchá do hovädzích čriev a čo je tam ztvrdnuté, vyhádze von a hovädo príde k sebe.

Mnohý ale nevolá lekára ku chorému len vtedy, keď ide umreť, vtedy odrazu zavolajú i lekára, farára a ešte aj vínom ho ponúknu. Keď ale všetko už nič nespomáha, povedia mnohí, že vraj ani doktor nič nevie. Nuž veru nevie, keď ho len vtedy voláte, keď už po moci niet! Veď dobre je známo, že sú také choroby, ktoré sa dajú veľmi ľahko vyliečiť, ale ak sa zanedbá len dva alebo tri dni, tak chorý musí zomreť.

Jednu novinku pošepnem veľacteným čitateľom, naša obec veľkou väčšinou odhlasovala, že od prvého mája 1899. otvorený bude šenk na kávu a čaj. Na vyšnom konci to nechceli, ale nižný koniec prevýšil v hlasovaní väčšinou. Proti tomuto appelláty niet! *Liskovan.*

Orava, na Veľkú noc 1899.

Mnohovážny Pán Redaktor!

Veľkonočné sviatky boly u nás biele. Bláznivý apríl začal sa šalieť ešte 18. marca a šalie sa do teraz. Mnohí gazdovia pred Jozefom začali orať a miestami aj mnoho už posiali; ba aj švábky posadili. Nastala ale zima a také mrazy, že veru posadená švábka sotva zijde, lebo musela v zemi zamrznuť. Miestami, zvlášte na polnočnej strane napadol sňah na vyše metra; tak podobne po vrchoch od Liptova a od Turca.

V Oraviciach bola podarená polovka na divé sviňe; padly dva bravy a jedna sviňa. I tieto boly prekvapené novou zimou.

Oziminy miestami sa pekne ukazujú, miestami ale — nakoľko zima nebola prajná — s čiastky vyprely s čiastky vymrzly; následkom čoho nenie veľká úfnosť na hojnosť žita.

Krm sa pomaly mŕňa, ba miestami už aj chybuje. Živnosti je chvalabohu dosť.

V zdravotnom ohľade nie najlepšie stojíme, lebo influenza veľmi panuje a takrečeno všetko panstvo oravské v influenci buď choré bolo, alebo je ešte choré.

Medzi farármi mnohí zo starších sú nemocní; tak dekan kubínsky, dubovský, nižniansky, veličanský a farári starší všetci.

Dňa 29. marca od Trenčianskej bolo počť hrma vicu; u nás v ten deň po vrchoch sňah, po dolinách lial sa dážď so sňahom.

V Dolnom Kubíne po krátkej nemoci zomrel kupec Bruck; pred pár týždňami jeho ženu trafil šlak práve keď bola v kostole, náhle zomrela.

Tak sa hľa mŕňame!

S úctou

Furman.

Od žitavskej doliny, dňa 4. apríla 1899.

Veľactený Pán Redaktor!

Už je tomu 4 roky, čo „Opravdový Kresťan“ začal vychádzať, ale posiaľ som ešte ani len jedon-jediný dopis od nás nečítal. Nevieť to pochopiť, prečo mnohí ľudia nechcú písať voľačo do novín, veď novinky sú na to, aby sa človek krm toho, že sa ich čítaním vzdeláva a poučuje, dozvedel jedno-druhé aj o svojich spoluobčanoch z iného kraju. A takéto zamieňanie myšlienok je tým prospešnejšie. Lebo veru čo sa v škole naučí za tých 6 rokov, to hneď aj zabudne, lebo potom za celý jeho život inú knihu okrem „časlavskej“ modliacej knihy nečíta. Novinky sú nám teda obzvlášte veľmi potrebné jak remeselníkovi, tak gazdovi.

Je to tá zatracenia hodná chyba, že mnohí naši gazdovia nechcú nič čítať. Hovorím to zo skúsenosti, lebo som videl, že mnohí o novinkách veľmi pohrdlive hovorili a keď im aj daktorý časopis ponúkli čítať, vzali si ho síce domov, ale neprečítali si ani riadka, až naposledy novinky domáce deti rozdzriapaly. Na takéto spôsob ani o sto rokov naši roľníci v ničom nepostúpia; ale kréma, tance, pravoty a iné nepotrebné veci a zábavky tie musia byť každý týždeň, kde sa peniaze a čas len tak nemilobohu marnia. A keď som spomennul krému, proti ktorým som už viac dobrých rád čítal v tomto milom časopise od dopisovateľov ako sú Rosinsky, Zeus, Kozakievics atď., nuž musím povedať, že je kréma pre človeka pravá temnica, tam trati ešte i tú poslednú štipku svojho rozumu. Tam sa ocengá, vyjde na ulicu a začne perorovať, tak že sa celá obec zbehne počúvať jeho utešenú krásoreč. No potom sa začne bitka, a za ľudmi od výmyslu sveta vykrikovania.

A čo potom z toho nasleduje? Pravotenie, žalár, alebo v najlepšom páde peňazitá pokuta. Jedno slovenské porekadlo hovorí, že príležitosť robí zlodeja, a ja

som na to prišiel, že keby preriedili pálenčené krémy, a tých krémárov, u ktorých sa patričný opil, keby pokutovali, tak by bolo o mnoho menej výtrznosti u ľudu, lebo by potom krémár nedával hostom toľko piť a oni by prestali v kréme vo dne v noci vysedávať, lež by sa chytli od dlhej chvíle do užitočnejšej práce, to jest do čítania užitočných kníh a časopisov. A len toto by spasilo našu milovanú krajinu uhorskú, keď by bolo menej krémiev. Je pravda, že by štát pri tomto mnoho ztratil, ale zase na druhom mieste by mnoho vyhral, lebo by mal poriadny, striedlivý a bohobojný ľud; teda škoda chodí s osohom.

Ďalej píšem, že u nás ľudová strana už celkom zaspala, zacengali jej umieračkom, a tak mnohí prišli o svoju statočnosť, ba áno i o svoj chlieb, a pre túto príčinu si veru ľud viacej nežiada ľudovú stranu, ale len pokoj. — V jaseňi boly voľby do stoličného výboru, ale veru sa ani len jeden ľudár nehlásil, lebo to už popredku vedel, že by aj tak bol prepadol. A to je najlepšie, keď v krajine je pokoj a ticho.

Zimu sme mali čudnú, raz bolo teplo ako o Jáne, a teraz je zima ako o Hromniciach, mrzne a sňazí. Máme už všetko posiato a posadené. Oziminy pekne stoja, len jarinám táto zima škodí, lebo pri tom také ostré a studené vetry dujú, že to nerobí osoh ani oziminám ani jarinám. Suchota je tiež veľká. Krmu máme nadostač, len krumple hnijú a vyrastajú.

Zárobky sú na všetky strany, a tak sa ľud dobre má a skupuje majetky, len že poniektorý tak robí, že čo zarobí, to aj prepije a potom zase do týždňa hladuje žena i deti. A poniektorý zas tak robí, že už popredku si napije v kréme, vystaví vekslu a potom, keď z výžinku domov príjde, vyplatí krémára a jemu potom nezostane nič. S Bohom Franc Laskomerský.

BESEDNICA.

Pstruhy.

Čachotínsky kontrolór Vápenka prácou obťažný nebol — práve jako žiadny z ostatného četného panského úradníctva, honosiaceho sa skvelými titulmi, ale nepomerne malým dôchodkom. V Čachotíne nebolo veľmi čo kontrolovať. Majere boly všetky prenajaté — až na čachotínsky — árenda sa vyberala štvrtročne, a to ju museli nájomníci do kniežacej pokladnice sami doniesť, o miestny panský neprenajatý majer vedfa správca, adjunkta a praktikanta starala sa celá kopa podriadenejších ešte polopánov, každý pravda na sveju päsť — a občasnú zprávy o dobrom spravovaní gazdovstva zasielal kniežatu, ktorému panstvo prináležalo, sám správca a tak Vápenkovi za takéhto okolností zbývalo hodne času.

Ale čas je dlhý a piť v kréme stále nedochodí, zabraňuje to krátky dôchodok, hlavne ale čachotínske pivo samo, ktoré na základe prísného rozkazu kniežata

úradníci výhradne pít musia, aby dávali príklad ostatnému ľudu, lebo keďby ľúby ten nápoj nechceli pít ani páni, ktorí dostávajú konvenciu piva, kto by mal ešte odvahu pít také pivo? . . .

A tak pán kontrolór bol nútený hľadať ušľachtilejšie zábavy a krátenie času.

Pán Vápenka majúc teda času na zbyť a chtiac pred svojím panstvom niečím vyniknúť, umienil si predovšetkým rozmnožiť ruže, ktoré kňažna rada mala a preto s obdivuhodnou chuťou očkovoľ a šteplil kde jaký šípkový ker našiel na medziach v obvode panstva. Plazil sa po strmých medziach a stráňach, predieral sa kliesnením, si cesty pomedzi kry, zlobil sa so zlomyseľnými pastiermi, ktorí výsledky jeho práce márnili a zauškovoľ ich na potkanie, tak že za nedlho, sotva ho zhliadli, hľadeli aby mu z dosahu jeho ruky zmizli. Štepy v zahrade pestovoľ sa Vápenkovi nezďalo, lebo vtedy by to kňažne nenapadlo tak veľmi a kto vie, či by si takto jeho práce všimla. V zahrade pestovoľ radšej pre seba dobrú kapustu a kel, aby aj on mal z toho úžitok.

Lež to všetko jeho čulému duchu bolo málo. Nestacilo. Kofky, karty, pravda, samé pekné veci a čas pri tom tiež ubieha, ale on túžil a cítil v sebe sily k niečomu ešte inému, významnejšiemu, čo by na neho upozornilo nielen kňažou lež i samého pána, čo by im otvorilo oči a presvedčilo ich, že v ňom leží niečo viac než v ostatných, že by ho bolo škoda nechať trčať až do pozdnej staroby v bezvýznamnom postavení podriadeného úradníka na majeri.

Kto hľadá, nájde. Našiel i Vápenka svoje zrno, svoju spasnú myšlienku. Dobrú myšlienku.

Na jakýsi chýr vypožičaného časopisu, ktorý oznamoľ úspechy spolku pre umelé chovanie mieňov, schytil sa a zapáľil. Je pravda že miene v Čachotíne pestovoľ nemožno — ale pstruhy? Kristáľová pramenitá voda tuná všade a všade, ale pstruh v nej zanedlho bude veľkou zriedkavosťou, potrvá li ešte nejakú chvíľu dosaváďne ľúpeživé hospodárstvo vodné, v jakom si obľubuje kňažací rybár, chápajúc svoje povinnosti len v tom smysle, že je treba na každý piatok zo zdejšich potokov uloviť desať pstruhov pre kňažacu kuchyňu. Takhľa zarybníť zase všetky zdejšie vody pstrubami, zaplaviť kňažacu kuchyňu miesto ťažko sobnaných drobných celými spustami najkrásnejšich veľkých pstruhov a k tomu zvýšiť naraz nateraz malý dôchodok z rybníkov na obnosy veľké — to by sa pán kňaža pozastavil.

„Kto, prosím vás, kto tak veľmi pozvihol dôchodok z rybníkov Čachotína?“ pýtali by sa ostatní úradníci jedon druhého a i sám kňaža by sa začudovoľ.

„Nuž, Vápenka!“

Vápenka. Meno, ktoré znali dosiaľ len z jeho podpisu na úradných listinách a jeho si ani nevšimli, on razom by sa objavil ako neobyčajný človek, ktorý má budúcnosť. „Vápenka, znamenitý človek tento Vápenka!“ hovoriť by.

„Mudry človek,“ prisvedčil by záľubne pán kňaža,

kývajúc spokojne svojou silnou šedivou hlavou „tomu musím plat polepšiť.“

A aby to mohol pán kňaža učiniť, pričíňovoľ sa Vápenka zo všetkých síl. Šháňal sa najprv čo najusilovnejšie po nejakom dôkladnom odbornom spise. Ale opatrne, tajne. Aby mu plány nikto neprebral alebo nezahatil. Nemie čo veriť tým milým spoluúradníkom, ktorí sa síce sladko usmievajú, ale pri tom závistlivo strežu každý krok, každý pohyb kamarátov, aby buď mohli o tom už vopred kňažatu písat alebo zlým opisáním prekaziť všetko, čím by súdruh mohol na seba upozorniť kňaža a získať si u neho dobré oko.

Odborná kniha došla, silne zapečatená a dôkladne zapakovaná, ktorú ani zvedavý zrak postmajstrov nedoľvedol preniknúť, a potom Vápenka na dobre zmiznul z poľných medzí a zšhrady, jako i z čachotínskeho kasína. Študoľ. Vnikal do tajnosti umelého chovania pstruhov, vštepoľ si neznáme výrazy, hľadel preniknúť obrázky a zamykal knihu pečlivo pred svojimi kolegami na mieste najnebezpečnejšom, v kancelárskej kňažacej pokladnici, do ktorej roky a roky nenapadlo nikomu sa podívať, preto že bola večne prázdna.

Prenikol, poznal, porozumel, totiž prvým začiatkom. Ale celú knihu nezmoľ. Priliš ťažké to bolo. Nuž mysleľ, že zaá už dosť a napisal tedy najponiženejšiu prosbu, aby v najponiženejšej úcte niže podpísanému, kňaža milostivo doľviť ráčil, by na svoj kelčík pokúsiť sa smel pri kňažacom veľkostatku Čachotíne o umelý chov pstruhov, ku čomu aby mu najmilostivejšie povolený bol rybník Ložníkom zvaný. Milostivé povolenie dalo na seba dosť dlho čakať. Ale prišlo. A Vápenka, zanechal šípky a kapustné hlavy a dal sa na rybárstvo. Opatril ikry, zariadil potrebné náradie a nedobytne sa uzavrel do búdky pri rybníku.

Smiechu bolo z počiatku viac než dosť. Verejného, tvárou v tvár, i postranného, tajného. A kedykoľvek sa ubieral Vápenka do „pôrodnice,“ jako ktorýsi vtipkár kontrolórovu búdku pri rybníku prezíval, ktoré pomenovanie sa hneď i ujalo — lietaly na neho najpodarenejšie vtipy a najjedovatejšie posmechy. Ale on nedbal.

Sila dobrej myšlienky a nádeje zdaru obviňovoľ ho proti všetkým slovným i písobným strelám malomestských vtipkárov a posmievačov.

Netrvalo dlho, keď sa do opravdy začaly liahnut a v pramenitej vode hemžiť drobné žibrienky, umele k životu vzbudené — a rady posmievačov redly.

„Kto by to bol riekol!“ divili sa mnohí, ktorým prostredníctvom jachtavého sluhu bolo dopriane nabliadnuté do tajnosti Vápenkovej pôrodnice.

„Nuž hľa, čo je to všetko platné, šikovný pán, veľmi šikovný pán! Zkrátka: študovaná hlava. Z knih to vie. Či by si to bol náš nebohý dedko kedy pomysleľ, že ľudia dovedú razom robiť rybičky aj z knihy — — —“

„A človek by to v ňom ani nehľadal,“ jakosi omlúvali zase iní svoju nedávnu nedôveru k Vápenkovým plánom. „Potkaš ho, riekaš pekne: „Ponižený slúžebník, milosť pane!“ — a myslíš si „hlupák — keby ho pán“

zo služby vyhnali, k ničomu nenie súci než do kována na slaninu“ — a hľa, čo on vie.“

Ale keď sa správca panstva vrátil z hlavného mesta, kam si zašiel k vôli protekcii pre syna a pri tej príležitosti ovšem složil povinnú poklonu i pred pánom kniežaťom a vyprával potom doma i v kassine, jako sa pán knieža dôkladne na Vápenku vypytoval a jako sám jeho jasnosť sa vyjadril, že to je jeden znamenitý mladý človek, ktorý má zvláštne hospodárske nadanie — koloval tento výrok kniežaťa po Čachotíne od domu k domu a učinil Vápenku stredom veľkého obdivu, ale ešte väčšieho závisť. Razom ho začalo nápadne vyhľadávať a pochvalami zasypávať pol mestečka, ba celé mestečko a najlepšie ho chválili majitelia najlepších pozemkov a najkrajších dorastlých dcér. K týmto — divno dosť — pridružil sa i sám šéf Vápenkov, správca panstva, ktorý často sklamaný takými ľuďmi dosiaľ ani v najmenšom nebral Vápenku v úvahu so svojimi siedmimi „pišťalami,“ jako v nakyslom otcovskom humore nazýval svojich sedem dcér, v šedivých satínových šatách nedeľných, nie nepodobných stupňovým pišťalám na organe.

A Vápenka rozčuleny vzrastvom svojej slávy i vzrastom svojho umenia, s marnotratnosťou millionára teraz už na konto kniežaťa rozhadzoval stá a stá kôp drobných rybičiek po všetkých potokoch a svedomite potom podával zprávu kniežaťu o rýchlym postupe množenia sa pstruhov v čachotínskom rybníku. A keď pán knieža takto zaslepený spustami umenia i spustami číslie budúceho blízkeho zisku, sám v svojom záujme prikázal Vápenkovi, aby k ďalším pokusom použil ešte i jeden druhý prekopaný a dávno spustlý veľký rybník, staval Vápenka svoje plány len teraz v rozmeroch obrovských, a týmto bol upozornený na to, čo vlastne bolo jeho jedinou znamenitou myšlienkou, aby nasadil pstruhami všetky tunajšie rybníky. Všetky, do jedného. I tie, ktoré zároveň pri jednotlivých majeroch dosiaľ sú prenajaté, i tie vezme pod svoju správu a ukáže, čo dovedie. Svetový obchod so pstruhami, blahobyť celého kraja, vyznamenaný rádom za pozdvihnutie rybárstva, státisíce peňazí tiekly jeho dušou v príjemných snoch, vyvierajúcich z ľúbezne sladkej vône nenadalého zdaru.

So zdvojnásobenou chuťou vrhol sa Vápenka na prikázaný sebe rybník, ktorý trafený vtipom iste už dávnych predkov pokrstený bol menom „Prepast“ a bola to opravdová prepast. Dľa hrádze súdiac, všeliako prekopanej a zas nastavanej a spravovanej, s rybníkom tým v rôznych dobách robili pokusy už mnohí predchodci Vápenkovi — avšak bez zdaru. Všetko márne. Prepast to bola, prepast. Všetko požrala, všetko ztrávilá nič nevydala. Nerástly v nej ani ryby, ani tráva, ani obilie. A neporastú nikdy, ani do skonania sveta.

Teraz ho mal v práci Vápenka. „Nerastie jedno, musí rásť druhé,“ premýšľal jako mnohí pred nim a mnohí po ňom a že práve bola hrádza rozkopaná, kľial, rozumie sa, na oslov, ktorí mohli myslieť a chcieť, aby tu rástla tráva a kládol pstruhy, zavážal a staval uchá-

dzajúcu časť hrádze a tarasil jej vnútornú stranu. Stálo to peknú summu peňazí nežli to všetko priviedol do poriadku, pán knieža sa divne škrabal za uchem, keď prezeral výkazy týždennej mzdy robotníkom a len skalo-pevná nádej na stopercentové úroky uchránila Vápenku od poriadnych výčitiek. Vápenka to dobre vedel, jako i to, že od zdaru tohoto jeho podniku závisí celé jeho avanzírovanie, a preto sa usiloval zo všetkých síl.

Totíž natíkol do rybníka toľko tisíc kôp násady pstruhov, že sa žibrienky v ňom na všetkých miestach hemžily jak v mravenčísku. Keď by vo dne v noci nestál u „Priepasti“ na stráži horár Fatina, mohli tam ľudia násadu nasbierať putňami.

„Pane, tuná bude musieť byť pstruhov, jako smeti,“ hovorili paholci, keď zašli do vody rozsypať násadu po rybníku.

„Preto sa to tak robí, preto sa nasadzuje,“ len sa usmieval Vápenka, jakoby ho jemne niekto bládil. „Len Fatina, pozor, aby nikto nechytal!“

Nechytal nikto, pravda. Nesmel Fatina sedel na brehu celý deň, najatý hliadač celú noc a kontrolór Vápenka tam bol najmenej dvadsaťkrát za štyriadvadsať hodín. Ba i rybár Hubka, aby tiež na neho padol odlesk budúceho úspechu, neopomenul deň za dňom rozhadzovať zlato svojej múdrosti nad nepreniknuteľnou oceľovo chladnou hladinou „Prepasti.“ Tedy pod ochranou toľko strážnych anjelov mohly pstruhy rásť až radosť.

Rástlo, nerástlo, kto vie, keď ani kniežací kontrolór to nemohol kontrolovať. I on musel len veriť. A veril vierou, ktorá hory prenáša.

(Dokončenie nasleduje.)

Aj macocha môže byť dobrou matkou.

No však si mu dal! I macocha by bola dobrá? Kto už počul kedy dačo takého! Macocha je len macocha . . . za takú ju znajú v každodennom živote. Tak ju ospevujú aj básnici vo veršoch.

Veď ktože by bol vstave nahradiť vlastnú matku?

Však ale neni pravidlo bez výnimky. I medzi čiernymi havranmi nájde sa — bár aj veľmi zriedka — biely havran. To dosvedčí aj nasledujúca malá vyprávka.

Stalo sa to tak totiž, že Janko Volný po jednoročnom blaženom živote utratil svoju vrele milovanú manželku, lebo práve keď sa chystali ku najblaženejšiemu časom, vtedy ich zastihla ruka Pána. Žena porodila dieťa, len že to i životom zaplatila. Umierajúca žena chytila muža za ruku a takto mu povedala:

— Sľub mi Janko, že jakonáhle budeš môcť, pojmeš matku tomuto dieťaťu . . . nech je Anka Opatrná jeho matkou . . .

Volný plakal usedave a kým by bol mohol ku slovu prísť, žena jeho na veky zatvorila oči svoje.

Dva roky uplynuly od toho času. Volný až priveľmi cítil, že prečo učinila odoberajúca sa jeho manželka taký závet. Malá sirota bola opravdu sirotou; bo veď počím

on okolo gazdovstva chodil, musel osirotené dieťa na slúžku zveriť; zlý sluha je ale platený nepriateľ.

Po uplynutí dvoch rokov priviedol teda matku do domu. Ale čo sa stalo? Dedinské rapkáče začaly na nový pár klebetiť, že nevezal tú, ktorú mu ženičky ponúkali.

Zrazu celá dedina rozchyrovala o Volnom, že prvú manželku svoju nikdy nemiloval, že keď pojal Anku, nebohej hrob sa na dvoje rozpadol; a že keďby znal ten hrob vyprávať, rozpovedal by, že jakým spôsobom zomrela Volná; že ju totiž bil, hlušil; že ju i vtedy pokopal, keď bola v požehnanom stave a podobné. Tak rapotaly ženičky so dňa na deň, až sa musela do toho i vrchnosť zamiešať; pravda že sa dokázalo, že to byly všetko len utrhania.

Srdce Volného ale pojal žiaľ a utiahol sa od sveta, lebo si ho zošklivil.

Už uplynul rok po tej bуре a Pán Boh požehnal mu zas dieťaťko; lenže Volný bol chmúrný a zaumienil si, že sa z tej dediny — v ktorej mu na toľko srdce ranili — vzdiali. Odpredal celý svoj majetok; nezostalo mu nič, iba ten hrob tam na cintoríne. Potom zmizol aj s manželkou a deťmi, tak, že ani nevedeli, kam sa podel.

On sa ale utiahol na kraj jednej vzdialenej dedinky. Stretne sa s ním v jednom úhľadnom mlyne.

Uplynul hodný čas, čo Volný opustil svoje rodisko; veru bude tomu už dvadsať rokov. Najprv ten mlyn prenajal, pozdejšie ale ho odkúpil.

Mlyn klepotal a Volný práve sedel na vykutom kameni tak, jako by mu dačo srdce svieralo.

— Jak uplynul ten čas — vzdýcha si — ani sa človek nanazdá, jako povyrástly tie dietky! Deéra má pytačov . . . . To by ale nebolo tak zle! O veľa horsie by bolo, aby ju nepýtali. On toto za veľké zlé držal.

— Čo bude včel . . . . veď je už tu čas, aby vyzradil tú veľkú tajnosť! lebo dietky ešte ani podnes nevedia, že sú macošské! Deéra je nebohej matky, syn môj . . . . obidvoje ale sú naše. A veru i chlapec dorastá. Je dieťa chudobného človeka, tedy taký zostal jako jeho otec; chudobný mlynár. Však ale statočný, dobrý robotník. Tam robil vo vyšnom mlyne. Vyrobí si svoj každodenný chlieb; teda nech lieta na svojich krídlach! Zdaliž sa budú i pozatým tak milovať, keď sa dozvedia, že sú macošské?

Tak hovoril Volný sám sebe, keď prišla Julka, deéra jeho do mlyna a priniesla mu obed. Bola veľmi uparená, lebo náhlila, aby polievka nevystydla.

— Dnes som ja varila obed, rečie; však ale odpusť otecko, jestli je nie tak dobrý, jako inokedy!

Volný ujedal chutne a deéra ho len vždy núkala: Nech sa ti ešte páči — otecko môj drahý — i tak si dnes priveľa pracoval.

— Myslíš? — táže sa Volný. Potom uprúc zrak na deéra svoju, dlho hľadel na ňu; táto ale spozorovala, že má oči plné slz a riekla:

— Drahý otecko, snáď si obanoval že sa vydávam . . .

V tom okamihu došiel i syn Štefan a tiež sa nemálo zadivil, keď videl sziaceho otca i spýtal sa ho

— Snáď len neplačeš drahý otče, keďby si sa mal radovať? Veď osud každého dievčata je ten, aby sa stalo ženou!

Tu prišla i matka; byly teda všetci pospolu . . . . Otec vstal a zatvoril dvere; potom sa usadil na predošlé svoje miesto, utrel si oči a začal hovoriť:

— Deti moje drahé! vy opustíte teda rodičovský dom. Založíte si novú domovinu, nové ohnište. Neznal bych ďalej pokojne žiť, ale ani zomreť, keď by som vám nezradil jednu veľkú tajnosť.

Nastúpilo hrobové ticho a len mlyn klepotal . . . . vy ste deti moje, macošské . . . .

Syn vyskočí, príbehne k otcovi a riekne:

— Otče, pre lásku božiu Ťa prosím, nehorov to viac že . . . . macošské! My chceme i napozatým tak žiť, jako vlastný brat so sestrou; lebo my sme mali dobrú macochu. Či nie pravda sestrička moja?

Mlyn klepotal . . . . koleso sa ďalej krutilo . . . . a brat so sestrou vpadly si do náručia a od radosti plakaly.

Ejhľa, aj macocha môže byť dobrá matka.

A. R.

HOSPODÁRSTVO.

Povinnosti včelára v apríli.

Čo som v mesiaci januári predpovedal, že mnohokrát po krásnych marcových dňoch nastúpia studené pľúšťavé dni, to sa bežiaceho roku splnilo; teplé, jasné dni zmenily sa v zimu mrazovú a sneh pokrýl pole i nastaly mrazy. Či táto zima nová škodí aj včelám? Kde sa so včelami rozumne manipuluje, tam táto zima len toľko škodiť môže, že včelky byvše prinútené v úloch zostať, strovia viac medu. Kde ale — a to mnohí včelári tak robia — dľa nie múdrej obyčaje okolo Jozefa vyberú všetek med v tej nádeji, že už bude stále teplo a včely potrebný pokrm už v slobodnom poli si najdú, — tam úbohé včelky aj životom platia, a keď nie celá rodina, ale väčšia časť včiel vyhynie a úl tento ostane navždy slabým, kým po krátkom živote úplne nevymre.

V apríli ale na takých okoliach, kde vrby vo veľkom počte rastú, matka (kráľovná) už hojne kladie vajčeka.

Pre mladú už teraz vždy viac medu a prachu z kvetov treba. Keď včely toto v prírode nenajdú, rabovaním si to zaopatria. Toto nepríjemné polozenie lenivý a neopatrný včelár sám zapríčiní tým, keď bez matky malého počtu familie vo včelíne trpí. Ďalej, keď nepozorne a vtedy keď včely najlepšie vyletujú, podmetá včely (med vyberá), — pri podmetaní potrebované zamedené stroje alebo plášte medové pred včelínom alebo vo včelíne ponechá; toto včely chytré najdú a hneď k odneseniu toho sa dajú.

Opatrný včelár slabé familie buď včelami, buď mladou posilníť sa usiluje. Z toho istého včelína ale včely vziať není radno, lebo tie i tak sa vrátia do toho úla; z ktorého vzaté byly.

Mnoho včelárov — jako som vyššie spomenul — okolo Jozefa podmetá včely. To ale v tomto čase nie vždy dobre vypadne; a ani to neradím robiť. Vždy je lepšie neskorej, jako prvej podmetať (podberať.) Zvlášte tuná neslobodno byť úžerným, ale toľko treba medu v úloch nechať, aby včely boly vstave so zlým počasím, ktoré ešte nasledovať môže, zápasit'. Robotu neslobodno veľmi zmrzáčiť, lebo jestli sa viac ako treba odsekne z roboty, tá potom následkom zimy mnoho utrpí.

Mlaď trudová, z komory mlaďovej nech sa celkom vyreže a takto uprázdnené miesta treba vyplniť mlaďou na robotnice.

Známe je, že bohaté rodiny s veľkou obľubou stavajú plášte na trúdy, preto treba vziať im čiastku ešte nevyletenej mlaďi, a ku zosilneniu slabých rodín upotrebiť. Následkom tohoto zoslabenia včely zanechajú stavanie plášťov na trúdy, a na mlaď obrátia celú svoju opateru a starosť, čoho odmenou je potom bojné nosenie a vyúžitkovanie toho. Dobré plášte pracovných včiel mlaďe treba ponehať, lebo keď by sa tie vybrali, stavajú včely plášte na trúdy.

J. K.

Vyzvanie k predplateniu!

S pomocou Božou šťastlivo sme prezili prvú štvrt' bežiaceho roku. Túto príležitosť použijeme k tomu, aby sme po prvé tých ctených predplatiteľov, ktorým predplatok koncom tohoto mesiaca sijde, poprosili o čím rýchlejšie obnovenie tohože, za druhé ale aby sme poprosili všetkých priateľov, aby časopis náš čím mohutnejšie rozširovali.

Začiatkom bežiaceho roku sme časopis náš značne zväčšili, tak že je obsah jeho teraz už tak rozmanitý a bohatý, jako obsah žiadneho iného slovenského časopisu. Uznať musíme, že nás ct. obecenstvo poctilo dôverou svojou, lebo sa húfne hrnie pod naše zástavy. Dosiaľ sme ale nie spokojní s počtom čitateľov našich. Jako v stredoveku jeden francúzsky kráľ na tom nástojil, aby pod jeho panovaním každá rodina mala v nedeľu kura na obed, tak aj my to chceme, aby časopis náš nachádzal sa v nedeľu na stole každej slovenskej rodiny. A preto prosíme priateľov svojich, aby neustávali v rozširovaní «Opravdového Krestana.»

Programm náš zostane ten samý, za ktorý sme aj dosiaľ bojovali.

Jako dosiaľ, tak aj na ďalej úlohou našou bude dobrý ľud náš slovenský osvietiť a vystrihať, aby neveril tým mnohým novým priateľom, ktorí neprestajne dňom a nocou hlásali, jak veľmi sa starajú o náš slovenský ľud.

Tito noví priatelia sú «ľudári.» Falošnosť ich sme odhalili, jasne sme dokázali, že ačkoľvek už viac desaťročí žili medzi slovenským ľudom, nikdy sa nehlásili k nemu, nikdy ani len

križom slamy zaň nepreložili. Iba teraz odrazu sa stali takými veľkými priateľmi ľudu asice preto, **lebo to požaduje ich vlastný záujem.** Kto sa iba vtedy hlási k ľudu, keď to vyžaduje jeho osobný záujem, jeho osobný zisk, **ten nenie, nebol a nikdy ani nebude úprimným priateľom ľudu.**

Úlohou našou je ďalej chrániť nás, vždy vlastenecky smýšľajúci ľud pred panslávskymi agitáciami. Panslávski agitátori rozsievajú semeno nenávisťi v našom dobrom ľude oproti bratom Maďarom, s ktorými žijeme už od tisíc rokov bez toho, aby kedy bola povstala medzi nami nejaká nesvornosť. My sme užívali svoj materinský jazyk slobodne tisíc liet a užívame ho aj teraz. Nik nám ho nebral a nik nám ho ani neberie. Lúbili sme vlasť našu a lúbime ju aj teraz a lúbim ju aj budeme. Nikdy sme nehľadali za hranicami bratov, ani ich nehľadáme, ani ich hľadať nebudeme. Bratmi sú nám Maďari, s tými žijeme a žiť budeme. **My sme boli vždy dobrí Uhria, nimi sme a nimi aj zostaneme.** Bojovali sme vždy za vlasť našu drahú, krv svoju sme cedili za celistvosť jej, za zveladovanie jej. Rovné práva s bratmi Maďarmi a s inými vo vlasti žijúcimi národnosťami sme požívali vždy a ich aj požívame.

Bojujeme oduševnene proti zavádzaniam aj panslávskych agitátorov, ktorí sa usilujú zo srdca našich vybiť horúcu lásku k našej milej uhorskej vlasti.

Úfame sa, že ct. obecenstvo jako dosiaľ, tak aj naďalej poctí oás *svojou dôverou a horlive bude rozširovať náš časopis.*

Časopis náš **stojí ročite len 2 zl.**

na pol roka 1 zl.

na štvrt' roka — **50 krov.**

Kto sosbiera 5 predplatiteľ'ov, dostane časopis náš zdarma.

Dopisovatelia dostanú **tiež zdarma** časopis náš.

Predplatelia «Slovenských Novín» dostanú časopis náš za **pol ceny.**

Vlastenecký smer a zásady, ktoré zastávame, zaslúžia všestrannú podporu.

CHÝRNIK.

Arciknieža Ernest zomrel. (Rodinu nášho kráľa opäť stihol smútok. Arciknieža Ernest Karol Blažej Maria Rainer Gottfried Cyriak po dlhotrvanlivej nemoci zomrel dňa 4. t. m. v Arko, kde hľadal úľavu v svojej ťažkej nemoci. Arciknieža Ernest narodil sa 8. augusta r. 1824 v Milane a jeho otec, knieža Rainer, lombardsko-venecian-

ský vicekráľ dal ho na vojenskú dráhu. Zosnulý arciknieža bojoval vo všetkých väčších vojnách ako r. 1848., 1849., 1859. a 1866 a vždy sa vyznačil, tak že po nešťastnej bitke pri Koniggrätzi jako majiteľ 48. pešieho pluku a viacerých rádov vymenovaný bol za sborového veliteľa do Štýrskeho-Hradcu a roku 1868., keď sa začaly objavovať príznaky jeho nemoci utiahol sa na odpočinok jako jazdecký generál. Od tých čias neúčinkoval. V odumrelom oplakáva arciknieža Rainer svojho brata a jeho veličenstvo svojho pokrevného. Mrtvolu zosnulého arcikniežata zabalsamovali a z Arka previezli do Viedne, kde ju uložia za obvyklých dvorných ceremonii pohravných do panovníckej hrobky v kapucínskom chráme.

Stav pápeža. Zdravotný stav sv. otca, ačkoľvek nehrozí mu vážne a bezprostredné nebezpečie, predsa vzbudzuje stálu obavu lebo pápež stále slabne. Aby pápeža neznepokojovali, tých kardinálov, ktorí stoja na čele svätej kongregácie oslobodili zpod tej povinnosti, aby riadne a osobne podávali zprávu pápežovi a splnomocnili ich, aby samí riešili i tie otázky, v ktorých riadne sám Lev XIII. rozhoduje.

Nový kamaráš. Jeho veličenstvo kráľ. za cis. a kráľ. kamaráša vymenoval Juraja Vietorisza, hlav. slúžneho ilavského okresu.

Cesta pruského princa Adalberta. Nemecký cisár Vilhelm veľmi dbá o výchovu svojich synov a teraz keď už podrastajú, stará sa aby si nadobudli náležitých známostí. Tak nemecký cisár svojho tretieho syna princa Adalberta v mesiaci júni vyšle na veľkú cestu na jednej válečnej lodi. Mladý princ, ktorý je teraz len 15ročný, navštívi Západnú a Východnú Afriku, Južnú Ameriku a Západnú Indiu a až budúceho roku v mesiaci máji vráti sa nazpät.

Dobročinnosť vacovského biskupa. Vacovský biskup dr. Konstantin Schusztter je už od dlhšieho času ťažko chorý a i lekári začínajú tratiť nádej, že by sa im ho podarilo zachrániť životu. Starušský biskup je si povedomý svojho ťažkého stavu ale ani teraz nezabúda na podporovanie ľudomilných cieľov a počas svojej nemoci daroval dvadsať tisíc zlatých na rozličné dobročinné ciele. O stave biskupa viackrát dopytoval sa i kráľovský dvor.

Podžupanov sluha. Boli sme sdělili svojho času, že Franca Huticu, ktorý bol obkradol svojho pána trenčianskeho podžupana Justina Barossa, chytili v Segedíne a oddali vrchnosti. Nad Huticom teraz súdila vrchnosť a neverného sluhu posúdila na jeden rok do väzenia. Hutica neapeloval.

Kohúti pastiermi. Jeden americký boháč Manson Migg, ktorý sa zaoberá chovom oviec vo veľkom, nedáva strážiť svoje krdle oviec ovčiarskymi psy, ale výborne vycvičenými kohútmi španielskeho bojovného odrodu. Kohúty sú vycvičené tak, že jestli daktorá ovca zajde na škodu, vrhne sa najbližší kohút na ňu a silným ťobaním prinúti ju k návratu. Ovce sa vraj veľmi boja týchto strážcov. Tieto kohúty priviezla Miggova dcéra z Kanárskych ostrovov.

Knieža primas Vaszary, dňa 4. t. m. rano so svojim tajomníkom, pápežským prälátom dr. Medardom Kohlom odcestoval do Balaton-Füredu, kde zdržovať sa bude za dlhší čas v úplnej utiahnutosi.

Barónka Hirschová zomrela. Vdova po známom boháčovi barónovi Móricovi Hirsch, rodená Klára Bisehofsheimova zomrela v Paríži dňa 1. apríla. Nebohá i po smrti svojho manžela pokračovala vo vznešenom diele dobročinnosti a od smrti jej manžela asi 40 millionov darovala na dobročinné ciele. Z tohoto obrovského obnosu asi štvrtá časť pripadá na Rakúsko-Uhorsko. Jeho veličenstvo kráľ za veľkú dobročinnosť vyznačil šľachetnú dámu veľkým krížom rádu sv. Alžbety. Hirschová v svojom závete postarala sa o všetky tie dobročinné ústavy, ktoré jej manžel a ona založili a udržovali.

Švindel. Minister kupectva upozorňuje obecnosť, že jeden amsterdamský závratník v budapeštianskych časopisoch pod firmou jednej nejestvujúcej banky vyzýva uhorské obecnosť, aby vstúpilo do jednej spoločnosti, ktorá si vraj za účel vytkla využitkovanie v Rakúsko-Uhorsku bežných cenných papierov, z čoho kynie vraj obrovský ošoh. Ponevác celý podnik tento založený je na závratníctve, nech sa obecnosť vystríba pred ním.

Nový mešťanosta. Namiesto odumrevšieho mešťanosta Rudolfa Mittágha v Skalici zvolený bol jednohlasne Ladislav Halász, skalický statkár a virilista, diplomovaný advokát a pensionovaný c. kr. hlavný direktor.

Veľký Várad slobodné kráľovské mesto. Veľkóváradčania ešte r. 1885. podali prosbu ku vláde aby Veľký Várad dostal titul slobodného kráľovského mesta. Prosba od tých čias ležala nevybavená, teraz ale, že na čelo vlády dostal sa Koloman Széll našli i dávno zabudnutú prosbu, ktorú priaznive vybavili. Széll, jako minister vnútra, ako ani ministerská rada nemali nič proti tomu a tak prosba dostane sa pred kráľa, ktorý zaiste spôsobí radosť Veľkóváradčanom, že dá V. Váradu titul slob. kráľ. mesta.

Ziaci turč.-sv.-martinskej vyššej kupeckej školy, ktorí boli pod vedením svojich profesorov podnikli výlet do Budapešte a na uhorskéorské pobrežie, všetcia sa v dobrom zdraví a obohatení zkušenosťami domov navrátili.

Ohne. V Laclavej (Turiec) zhorela sýpka tamojšieho statkára Ignáca Országha. — V Okoličnom (Liptov) vypukol tieto dni požiar, ktorému padlo za obeť 13 domov s hospodárskymi staviskami. Škoda obnáša 6800 zlatých, z ktorých sa poistením nahradí 4800 zlatých. Oheň vyšiel z komína tamojšieho gazdu Mateja Konvita.

Most na Margitin ostrov. Jako známo, Margitin ostrov v Budapešti spoja jedným mostom s Margitiným veľkým mostom. Stavbu nového mostu započnú už v máji. Dĺžka mostu, na ktorý uložia i kofajnice elektrickej železnice, obnášať bude 70 metrov a všetky trovy činia 400 tisíc zlatých; 200.000 zl. dá ku stavbe štát a druhých 200.000 arciknieža Jozef čo majiteľ Margitinho ostrova. Most vystavia do 1. júla 1900.

Socha Krista v plameni. V Koložvári na Veľký piatok v jednom katolíckom chráme následkom nepozornosti od sviece zapálil sa Boží hrob, tak že všetky okrasy v Božom hrobe zhorely. Čo bolo z dreva a látky zhorelo všetko, ale drevená socha Spasiteľa, vzdor tomu že stála v prostredí plameňov, zostala neporušená. Ani plameň ju neopálil ani dym nezačmudil. Možno si predstaviť veľkú radosť nábožného obecnstva.

Epidémia V tekovskej obci Jastrabej, ako sme to už sdělili, zúri choroba tak zvaná brušná horúčka. Choroba teraz nadobýva takých rozmerov, že vrehnosť musela každú premávku zamedziť, aby sa choroba neprevliekla i do iných obcí. Z 500 obyvateľov obce Jastrabej už asi polovica podľahla tejto nebezpečnej chorobe.

Pozor pri tanci. V Mníchove na jednej tanečnej zábave Max Fischer tak divne zvrátil svoju tanečnicu Rozu Kunce, že sa mu vyšmikla z ramien a oba padli. Roza Kunz utrpela také úrazy, že ju museli dobrovoľní ochrancí odviezť do nemocnice. Max Fischer na druhý deň oznámil sa pred trestným súdom pre ťažké telesné uzazenie, sudca mu však povedal, že tanečník není natoľko zodpovedný za zdravie svojej tanečnice.

Pochod vojska v rozličných štátoch. V Rusku je predpísané pechote, čo sa týče pochodu, aby v jednej minúte vykonané bolo 112—116 krokov, v Nemecku pechota dľa predpisu sa uberajúca vykoná za minútu 114 krokov, v Rakúsko-Uhorsku 115, vo Francúzsku a Itálii 120. Obe posledné krajiny majú zvláštne vyzvediace sbory, ktorých pochod je ovšem o mnoho rýchlejší. Tiež francúzski jágri priemerne najmenej 128 a italskí streli 140 krokov musia uraziť za minútu, ktorú rýchlosť docieľiť možno len skokom. Ruská pechota koná pri pochode kroky 71 cm. dlhé, nemecká 80 cm. a sbory vyzvedacie 86 cm. Ruská pechota ujde v minúte 79·5 do 82·5 metrov, za hodinu tedy 4·7 až skoro 5 kilometrov, rakúsko-uhorská 85·5 čili skoro vyše 5 kilometrov, francúzska a italská 90 metrov čili asi 5·4 kilometrov, nemecká 91·2 metrov. — Jako vidno, hľadí sa teraz k tomu, aby vojsko vedelo znamenite utekať.

Prenosná kuchyňa vojenská. Pri tohoročných manévroch nemeckého vojska budú konané ďalšie pokusy s pochodovou kuchyňou, ktorá by mohla všade sprevádzať vojsko prez rôzne prekážky, močariská atď. V kuchyni môžu sa pripravovať pokrmy husté i tekuté. Kuchyňa je lacná, veľmi ľahká a dá sa snadno otáčať. Jedlo varí sa v kotlíkoch zvláštnej konštrukcie. Kotlík visí pod vozom zvlášť k tomu pripraveným, jedlo udrží za 9 až 10 hodín teplým i v zime a má sa za to, že bude možno vojakovi dopraviť potravu i do úkrytu počas okamžitého pokoja, alebo keď sa očakáva útok nepriateľa. Keď jedlo vychladlo, môže sa za pol hodiny zobriať. Poľná kuchyňa má i tú výhodu, že sa jedlo môže vydávať mužstvu hneď, tak že sa môže pokojne najesť o mnoho prv, než sa vypraví a nemusí jesť chvatom alebo jedlo docela zanechať. Keď by sa ale stal poplach, jedlo není treba vyliat, ale sa ponechá v kotloch až do najbližšej príležitosti.

Nasledovania hodný príklad. Samuel Salzberger navojocký statkár odporučil pre postaviť sa majúcu školu v Navojovceach pozemok zdarma v tom páde, jestli že štátna elementárka ešte v tomto roku bude tam utvorená. Krem tohto sľúbil zdarma vozit' tehlu a drevo ku stavbe budovy a cez desať rokov každoročne 50 zlatých obetovať na podporovanie zkazy.

Starožitný nález. V Kremnici pri rúcaní základov krypty stojacej pri dávnejšie srúcanom kostole na hlavnom námestí našli dva zlaté peniaze veľkosti krajiara. Peniaze, ktoré byly razené roku 1728 a vážia každý 5 grammov, uložili v mestskom museume.

Krst na konci stolecia. Duchovenstvo chrámu sv. Petra v Ríme bolo nemálo prekvapené, keď dvadsať bicyklistov priviezlo sa ku kostolu. Bicyklisti priviezli sa s novonarodeným dievčatom, ktoré spočívalo v krásnej kolíske upevnenej na zvláštnom kole. Množstvo kočov vlezlo sa za bicyklistmi. Pápež sa vraj srdečne smial, keď mu o tejto novomódnej vozbe ku krstu rozpravali.

Šaty z pavučiny. Na parížskej svetovej výstave, ktorá sa bude odbyvať r. 1900 jednou z pomedzi mnohých zriedkavostí budú šaty zhotovené z pavučiny. Pavúk, ktorý snuje tak silné vlákna, že z nich možno utkať látku na šaty, menuje sa *Nafil-madagaskarensis*, žije na ostrove sv. Maurica a domorodí dobývajú vlákno tým spôsobom, že vezmú pavúka medzi prsty, načo tento vypúšťa jemnú, veľmi pevnú niť, ktorá sa dá navíjať na cievu a je takmer nekonečná v svojej dĺžke. Na vzduchu pavučina táto tuhne tak, že sa dá celkom dobre priasť. Pavúk pri vypúšťaní pavučiny necíti boľasti a keď je jeho zásoba nití vyčerpaná, domorodec ho pustia zas na slobodu.

Poukázky na prácu. Že rozumné rozdávanie almužny je najväčším nepriateľom pravej dobročinnosti, uznáva sa stále viac a viac. Veď na tých miestach, kde sa podomná žebrota úžasne zmohla následkom rozdávania almužien, bol štedrý dáreca i pokutovaný. Ale len tam možno s prospechom zakázať veškeré udeľovanie almužny, kde jest nejaké zariadenie, aby každý, kto sa o prácu hlási, mohol skutočne pracovať. Je to v miestach, kde byly sriadené a sú udržované pracovne pre chudobu. Kto chce opravdu pomôcť podobným žobrákom, nech podporuje sriadené pracovne, nech prispieva na ich udržovanie a nech im tiež prácu sveruje. Potom smele môže každého žobráka, ktorý jeho dom navštíví, do pracovne odkázať. V nemeckom Elbingu obdrží každý člen miestneho spolku k podpore chudobných bezplatne od spolku knižočku, obsahujúcu 200 lístkov, ktoré sú poukázky na prácu v mestskej pracovni. Táto knižočka zavesí sa v byte blízko dverí a príjde-li nejaký žobrák, tak nedostane inej almužny, než jednu strižku. Lístok ten v pracovni odovzdaný oprávňuje doručiteľa k práci, za ktorý sa mu dostane zaopatrenia a mnohokrát i peňazí. Tulák z remesla ale, neobdržavší v domoch, kde žobral, mimo tejto poukázky inej podpory, zahodí lístky a nevkróčí viac do takého domu. Zariadenie toto je hodné nasledovania!

Veľká krádež. V košicko oderbergskom oddelení železničnej stanice na Vrútkach dosiaľ ešte nevypátraný zlodej cez poľudňajší odpočinok vyvŕtal wertheimku a vyňal z nej všetky peniaze v obnose asi 25 tisíc zlatých, ktorými práve vyplatit' mali železničných úradníkov a zamestnancov. Lúpež hneď zbadali a zaviedli prísne vyšetrovanie. Jedného človeka, na ktorého podozrenie padlo, zatkli. Obvinený však všetko tají.

Bitka v synagoge. V posledný deň židovských veľkonočných sviatkov v Szerencsi v tamjšej synagoge kázal rabín, ale jeho kázeň sa volákosi nepáčila tamjšiemu lekárovi Júliusovi Gynlovi, lebo zakričal: Osol! Rabín sa však nedal myliť a kázal ďalej, čo tak rozzlobilo lekára, že skočil a počal nešeredne nadávať rabínovi. Predseda židovskej obce chcel lekára uspokojiť, tento však vylepil mu zaucho. To bol povel na všeobecnú bitku. Predsedov syn i s ostatnými spoluveriacimi špatne nabili lekára a potom spojenými silami vyšmarili von. Na veľký krik dobehli policajti, ktorí len s pomocou žandárov vedeli urobiť poriadok, lebo celé „nábožné“ obecnstvo stálo si vo vlasoch.

Handrári v Amerike. Že z handrárstva dalo sa u nás voľakedy vyžiť a aj niečo nadobudnúť, o tom nám môžu niektoré obce na pr. Kamenec v Tekove svedčiť. Ale teraz je to už nie tak, tieto blahé časy minuly sa u nás a nastaly v Amerike. Aspoň z New-Yorku píšú, že istá Carpiová, ktorá od 20 rokov zaoberá sa so sbieraním handár, nadobudla si štrfmillionový majetok. Usilovný handrár ešte pred 4—5 rokami zahľadal si denne 8—10 dollárov. Teraz sa mu už musí dobre dariť, keď si zarobí jeden dollár.

K U O B R Á Z K U .

Verný kamarát.

O vernosti a prítulnosti psa naproti človeku kolujú už celé rozprávky. Kto by na pr. neznal tú rozprávku o psovi a mäsiarovi, v ktorej sa hovorí, že keď mäsiar jazdiac na koni na jarmok ztratil svoj bankovkami naplnený pugilár a jeho pes chtiac upozorniť svojho pána na ztratu, keď boľastné zavíjanie nepomáhalo, pobryzol koňa na nohe. Mäsiar mysliac, že pes zbesnel, na psa strelil, ten ale dovliekol sa na miesto ztrateuého pugilára, tam si naň ľahol a mäsiar pod zastreleným psom našiel svoj pugilár. Vernosťou a umnosťou vynikajú obzvlášť psi tak zvaní bernhardskí, ktorí mnisi v kláštore v horách bernských s posilňujúcimi nápojmi vysielajú hľadať ľudí zamrzlých v snáhom pokrytých vrchoch švajciarskych. Psovi nviažu na krk flašky s nápojom a on ide, hľadá a nuchá a najdúc nešťastníka silným zavíjaním obracia pozornosť na seba a na posilňujúci nápoj. Keď je ale už pozde, pes sa navráti do kláštora a svojím brechotom upozorní mníchov, že našiel zamrznutého človeka. Mnisi idú za psom a riadne najdú nešťastníka.

I náš obrázok svedčí o vernosti psa. Malý chlapček sbierajúci vo svahoch medzi vrchami palivo a iné dary

prírody zablúdiť na ceste medzi vrchami. Už-už šlo mu do plaču, keď jeho verný sprievodca a kamarát trochu poodbehol a navrátiac sa prítulným pohľadom a štekotom volal ho na najdenú pravú cestu. Cestu potom poznal i chlapec a pes vidiac radostný úsmev na tvári svojho pána, bedlive hľadá mu do očí, ako by ho popudzoval k ďalšej vytrvanlivosti na ceste, po ktorej iste dojdú oba totiž chlapček a pes domov.

K O B V E S E L E N I U .

V hostinci.

Host: Prosím, aby mi bol pripravený obed!

Kellner: Prajete si za 80 krajciarov alebo za jeden zlatý dvadsať krajciarov?

Host: Jaký je tu rozdiel?

Kellner: Len štyridsať krajciarov!

Detský zármuto k.

Pán: Prečo plačeš, Janko?

Janko: Pretože moji bratia majú vakácie a ja nie!

Pán: A prečo ty nemáš vakácie?

Janko: Pretože nechodím ešte do školy!

Cena potravných článkov.

Budapešť, 6. apríla.

V budapešťianskych tržniciach predávaly sa podrobne nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: *Hovädzina* predok 72, zadok 76, polievková 76, jazyk 75, obličky, ľadviny 90, čistené 220 krov za 1 klg. — *Baranina:* predok 38, zadok 48 krov za 1 klg. — *Telacina:* 76, lopatka 80, stehno 80 krov za 1 klg. — *Bravčovina:* 58, stehno a lopatka 60 krov za 1 klg. — *Šunka:* pražská 110, surová 70 krov za 1 klg.

Masť: Sviňská 64 krov, loj 62 krov, slanina ku roztopeniu 56 krov a husacia masť 130 krov za jeden kilogramm.

Drúbež: Za jedno kura 90, sliepku 100, kobúta 120 krov. Za jednu tučenú kačku 140, za tučenú hus 350 krov. — *Očistená drúbež:* kura 80, sliepka —, kapuň 120 krov, hus — (za jeden klg. 75 krov), morka za 1 klg. — krov, a kačka za kus 150 krov.

Vajcia: Ku vareniu väčšie 46 kusov za 1 zl., menšie 17 kusov za 46 krov, ku čaju 6 kusov za 20 krov.

Ryby: Kapor 90, sumec 90, štika 70, zubáč 150, jesater 300, okuň 100 krov za 1 klg.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 90, ku čaju 115 krov za 1 klg. Brindza 26 krov za kilo. — Smotana 24 krov za liter. — Pár holubov 50 krov, divá hus —, divá kačka 100, jarabica — krov za kus. — Zajac za kus —zl. — krov. — 1 klg. divej svine 60 krov, srny — krov. — Maltanské zemiaky nové 10 kr. za klg.

Platný od 1. októbra 1898. **Vozný železničný poriadok.** Platný od 1. októbra 1898.

Budapest—Galantha—Zsolna				
Stanice.	triedy	osobný	rýchlo	osobný
		vlak	vlak	vlak
		I—III.	I—II.	I—III.
Budapest ny. p.	ind.	—	7 35	9 15
Galantha	»	—	10 35	3 26
Gány	»	—	—	2 41
Szered	érk.	—	10 48	3 43
Súr	ind.	—	—	3 03
Szilád-Zéle	»	—	—	3 13
Lipótvár	érk.	—	11 08	3 20
Lipótvár	ind.	8 20	11 19	3 38
Madunicz 33. sz. órh.	»	8 29	—	3 45
Kosztolány	»	8 37	—	3 53
Drahóc 36. sz. órh.	»	8 46	—	4 00
Pöstyén	»	8 59	11 41	4 13
Pop-Szerdahely 41. sz. órh.	»	9 09	—	4 23
Brunóc	»	9 17	—	4 31
Csejte-Szt. Kereszt 43. sz. órh.	»	9 23	—	4 36
Vág-Ujhely	»	9 36	12 02	4 53
Bohuszlavicz	»	9 46	—	5 04
Melsicz	»	9 57	*12 16	5 15
Kosztolna-Zajrecs 54. sz. órh.	»	10 08	—	5 26
Trencsén-Istebnik	»	10 17	—	5 35
Trencsén szem. p. u.	»	10 25	12 33	5 43
T-Trencs.-Teplicz	»	10 38	12 42	5 56
Dubnicz	»	10 53	—	6 29
Ilava	»	11 05	1 01	6 41
Lédecz	»	11 16	—	6 52
Bellus	»	11 23	—	6 59
Alsó-Kocskócz 77. sz. órh.	»	*11 30	—	7 14
Puchó-Kocskócz	»	11 39	1 18	7 13
Milochó 82. sz. órh.	»	*11 49	—	7 23
Vág-Resztercze	»	11 59	*1 32	7 34
Podhr.-Vághéve 88. sz. órh.	»	*12 07	—	7 42
Pelvás 91. sz. órh.	»	*12 14	—	7 49
Nagy-Bicse-Predmér	»	12 26	1 49	8 01
Kottesó 97. sz. órh.	»	*12 33	—	8 08
Hricsó	»	12 42	—	8 16
Zsolna (Rajecz-fürdő)	érk.	1 00	2 12	8 35

Zsolna—Galantha—Budapest.				
Stanice.	triedy	osobný	osobný	rýchlo
		vlak	vlak	vlak
		I—III.	I—III.	I—II.
Zsolna (Rajecz-fürdő)	ind.	8 55	5 35	2 45
Hricsó	»	9 13	5 53	—
Kottesó 97. sz. órh.	»	*9 20	*6 00	—
Nagy-Bicse-Predmér	»	9 28	6 08	*3 08
Pelvás 91. sz. órh.	»	*9 37	*6 17	—
Podhr.-Vághéve 88. sz. órh.	»	*9 44	*6 24	—
Vág-Besztercze	»	9 53	6 35	*3 26
Milochó 82. sz. órh.	»	*10 01	—	—
Puchó-Kocskócz	»	10 12	6 54	3 40
Alsó-Kocskócz 77. sz. órh.	»	*10 18	—	—
Bellus	»	10 25	7 07	—
Lédecz	»	10 32	7 14	—
Ilava	»	10 43	7 25	3 57
Dubnicz	»	10 54	7 36	—
T-Trencs.-Teplicz	»	11 02	7 44	4 09
Trencsén szem. p. u.	»	11 21	8 39	4 28
Trencsén-Istebnik	»	11 27	8 44	—
Kosztolna-Zajrecs 54. sz. órh.	»	*11 34	8 52	—
Melsicz	»	11 44	9 04	*4 37
Bohuszlavicz	»	*11 53	9 15	—
Vág-Ujhely	»	12 05	9 34	4 54
Csejte-Szt. Kereszt 43. sz. órh.	»	—	*9 43	—
Brunóc	»	12 17	9 49	—
Pop-Szerdahely 41. sz. órh.	»	—	9 55	—
Pöstyén	»	12 33	10 10	5 15
Drahóc 36. sz. órh.	»	—	10 20	—
Kosztolány	»	12 48	10 29	—
Madunicz 33. sz. órh.	»	—	10 38	—
Lipótvár	érk.	1 00	10 46	5 34
Lipótvár	ind.	1 17	11 10	5 44
Szilád-Zéle	»	1 29	11 23	—
Súr	»	—	*11 32	—
Szered	érk.	1 41	11 39	6 03
Gány	»	1 52	11 56	—
Galantha	érk.	2 02	12 06	6 22
Budapest ny. p. u.	érk.	6 55	5 55	9 20

Nagy-Surány—Kis-Tapolcsány.			
Stanice.	triedy	miešan.	osobný
		vlak	vlak
		I—III.	I—III.
Nagy-Surány	ind.	4 40	12 35
Zsitva-Födemes	»	4 59	12 52
Mánya	»	5 27	1 13
Szt. Mihályúr 4. sz. órh.	»	*5 39	*1 24
Vajk	»	5 53	1 36
Verebély	»	6 24	2 00
Zsitva-Ujfalu	»	6 41	2 16
Betekints 8. sz. órh.	»	*6 54	*2 28
Taszár	»	7 10	2 40
Aranyos-Maróth	»	7 42	3 07
Kis-Tapolcsány	érk.	7 58	3 20

Kis-Tapolcsány—Nagy-Surány.			
Stanice.	triedy	miešan.	osobný
		vlak	vlak
		I—III.	I—III.
Kis-Tapolcsány	érk.	6 25	4 41
Aranyos-Maróth	»	6 47	4 51
Taszár	»	7 06	5 02
Betekints 8. sz. órh.	»	*7 15	*5 08
Zsitva-Ujfalu	»	7 26	5 17
Vajk	»	7 51	5 36
Verebély	»	8 04	5 46
Szt. Mihályúr 4. sz. órh.	»	*8 15	*5 54
Mánya	»	8 29	6 02
Zsitva-Födemes	»	8 47	6 16
Nagy-Surány	»	9 02	6 27

Pelsőcz—Murány.			
Stanice.	triedy	miešan.	miešan.
		vlak	vlak
		II—III.	II—III.
Pelsőcz	ind.	7 00	3 00
Horka-Özörény 1. sz. órh.	»	*7 16	*3 16
Licze-Gicze	»	7 38	3 38
Jolsva-Taplocza 6. sz. órh.	»	*7 51	*3 51
Jolsva	»	8 21	4 16
Hisnyóvíz	»	8 51	4 41
Vizesért 11. sz. órh.	»	*9 04	*4 54
Nagy-Rőcze	»	9 27	5 17
Hosszrét 14. sz. órh.	»	*9 44	*5 34
Murány	érk.	9 55	5 45

Murány—Pelsőcz.			
Stanice.	triedy	miešan.	miešan.
		vlak	vlak
		I—III.	I—III.
Murány	ind.	3 00	11 20
Hosszrét 14. sz. órh.	»	*3 10	*11 30
Nagy-Rőcze	»	3 26	11 56
Vizesért 11. sz. órh.	»	*3 32	*12 02
Hisnyóvíz	»	3 44	12 31
Jolsva	»	4 08	1 01
Jolsva-Taplocza 6. sz. órh.	»	*4 17	*1 10
Licze-Gicze	»	4 30	1 23
Horka-Özörény 1. sz. órh.	»	*4 50	*1 43
Pelsőcz	érk.	5 02	1 53

* Podmienečne vlak zastane. Hrubé čísla značia nočné hodiny.